

**BEFORE THE WAITANGI TRIBUNAL
TE ROOPU WHAKAMANA I TE
TIRITI O WAITANGI**

**Wai 349 #A12
Wai 720 #A2
Wai 778 #A12**

IN THE MATTER

of the Treaty of Waitangi Act 1975

AND

IN THE MATTER

of the Hauraki Inquiry District

AND

**IN THE
MATTER**

of a claim by Te Wiremu Mataia Nicholls, Tamatehura Mataia Nicholls, Wharenui Pihana and Te Runanga o Ngati Tamatera for and on behalf of themselves and all the descendants, whanau and hapu and the constituent whanau and hapu of the NGATI TAMATERA of the MARUTUAHU TRIBAL CONFEDERATION

**HE KORERO A MATAIA HORI NICHOLLS (NIKORA) E PA ANA KI TE TINO
RANGATIRATANGA
O NGATI TAMATERA**

Rangitauria & Co
Barristers and Solicitors
PO Box 1693
DX JP30025
ROTORUA

Ph: 07 348 0034 Fax: 07 3462933
e-mail: rangitauria.office@clear.net.nz
Counsel Acting: John David Rangitauria

Mai I te tau ihu ko Moehau, tae atu ki te taurapa ko Te Aroha.
Ka taa rehua I waenganui ko te Puke o Raka.
E mihi ana ki te whenua, e tangi ana ki te Tangata
Tihei Mauriora!

Ko Moehau te Maunga
Ko Waihou te Awa
Ko Tiikapa te Moana
Ko Hauraki te Whenua
Ko Marutuahu te Tangata
Ko Tamatera te Tupuna

1. Ko taku ingoa, ko **MATAIA HORI NICHOLLS (NIKORA)**. No **NGATI TAMATERA** ahau me era atu o nga iwi o Marutuahu. He uri ahau no nga tupuna o Hauraki no ratou o ratou whenua i raupatungia i tahaengia i whakaparahamutingia e te karauna mai i te taenga mai o tauwi ki o matou whenua.
2. I whanau mai ahau i Paeroa. Ko aku maatua ko Wiremu Tawhiao Nicholls raua ko Kahutoroa Paraku. No Ngati Tamatera taku matua no Ngati Matewaru taku whaea. Ko taku kuia ko Rihitoto Mataia i heke mai i nga kawai o Ngati Tamatera ahakoa he hekenga tona no nga iwi katoa o Hauraki.
3. Ko ahau te matamua o taku whanau. Tekau ma toru nga tamariki a Wiremu raua ko Kahu. Kei te ora tonu e whitu inaianei. Whitu tekau ma whitu oku tau. He hoia ahau mo nga tau tekau ma toru mai i te tau 1946. Ki taku whakaaro kei te haere tonu te mauri o aku tupuna he toa ratou i ahau e mahi ana hei hoia.
4. Ko kereme Wai 720 no taku teina a Tamatehura. I mua i te matenga o taku teina ko tana Ohaaki ki ahau maku hei whakatutuki tana kereme ki mua i te Taraipiunara o Waitangi. Anei taku tunga i mua i a koutou kia ea ai te wawata o taku teina.
5. Kei te whanui te kereme o taku teina na te mea i whakaaro ia mo te whanuitanga o Marutuahu. Ko te rohe mai i Te Araiuru (tata ki Whangarei) tae noa atu ki Matakana i Mahurangi ahu atu ki Matakana i te tonga ki te waahi o -Tauranga. Ahakoa kua wehe rua te waahi o tana kereme tetahi wahanga ki Hauraki tetahi ano ki roto o Tamaki i whakaae ia me whakatakoto nga korero

o ana rangahau mo te tino rangatiratanga o Ngati Tamatera ki mua i te aroaro o tenei Taraipunara o Hauraki. Na te Taraipiunara i whakarohee tetahi wahanga ki Hauraki tetahi ki Tamaki

6. Ki aaku nei whakaaro ka timata te kawenata mai i nga rangatira o Niu Tireni ki te Karauna o Ingariangi i te tau 1835 i te hainatanga o te pukapuka i Waitangi o roto i Te Taitokerau. Ko te "Declaration of Independence" tenei.
7. He kawenata tenei i tohungia ai e te Kingi o Ingariangi hei whakamana i te rangatiratanga o nga iwi o Aotearoa. I taua wa nui nga kaipuke o nga iwi o Hauraki i kawe atu nga taonga hokohoko ki Ahitereiria me nga waahi ke o te ao hei oranga i te kiko o te iwi. Maha ake te Maori i te pakeha i tenei wa. Kaore i roa ka huri ake tenei maha ake te Pakeha i te Maori i te hiakai o Tauwi mo te whenua o nga iwi o Aotearoa.
8. Kei roto i te korero o tenei pukapuka kawenata kua whakatohungia me kimi nga iwi o Aotearoa he kara mo ratou ka whakaaetia e te Kingi o Ingariangi kia haere ake nga kaipuke o nga iwi ki waahi ke.
9. Ki o maua ko taku teina whakaaro he mana motuhake to Te Maori i te wa i hainatia e nga rangatira i taua kawenata. Ko taku hei whakamarama naku ano ko te tino rangatiratanga tenei.
10. He ahuatanga ano i puta mai i te kawenata ko te whakakotahi i nga rangatira o Niu Tireni. Na te ao katoa tenei i whakaae kia mohio ai te katoa ko nga iwi o Aotearoa nga rangatira o tenei whenua. Kare kau he korero i tu atu i tenei mo te mana o nga iwi.
11. No muri mai i mohiotia ai ko te Tiriti o Waitangi te kawenata hou i wharikihi e nga mangai a te karauna timata ai i te tau 1840. I ngakaunui ai nga iwi ki te Tiriti i te mea he tapiri tenei ki te kawenata tuatahi o 1835. Naku enei whakaaro.
12. I te taenga mai o tauwi ka maha ake ratou e hiahariatia ana te whenua. Ko Ngati Tamatera tetahi iwi kaore i whakaae mo te hoko i te whenua. Ki taku nei titiro e mohio ana ratou no ratou te rangatiratanga kia pupuri tonu ai o ratou

whenua. Mai i enei tupuna, kuia, koroua ko Te Hira Tui, Taraia, Te Moananui, Tukukino, Keepa Raharuhi, ko Mere Kuru, ko Rihitoto, te timatanga ki te whawhai i te karauna kia kore i riro atu i te karauna o ratou whenua. He tauira ratou mo tenei ahuatanga o te rangatiratanga.

13. Kei roto i a matou o tenei reanga te kaha a o matou tupuna mo te whakatika i te mahi a te Karauna o nga rau tau kua hipa ake nei. Ki a au kei te pupuri tonu matou i te rangatiratanga ahakoa kua ngaro atu te nuinga o o matou taonga tukuiho.

MATAIA HORI NICHOLLS (NIKORA):

DATE: